Q. D. B. V.

DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA,

DE

MORBIS OESOPHAGI,

QUAM

ADNVENTE DIVINI NUMINIS GRATIA,

IN ILLUSTRI FRIDERICIANA

GRATIOSÆ FACULTATIS MEDICÆ CONSENSU,

PRÆSIDE

DN. FRIDERICO HOFFMANNO,

COLLEGII MEDICI SENIORE ET h. t. DECANO,

PRO GRADU DOCTORIS

D. APRIL. M DCC XXII.

IN AVDITORIO MAIORI

HORIS ANTE ET POMERIDIANIS

PVBLICÆ ERVDITORVM DISQVISITIONI SVBMITTET

ERNESTVS GOTTLIEB BOEHM,

BRIGA SILES.

HALÆ MAGDEBURGICÆ

Typis JOHANNIS CHRISTIANI HILLIGERI, Acad. Typ.

DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA

DE

MORBIS OESOPHAGI.

PRÆFATIO.

QUam eximium, imo ampliſſimum uſum atque utilitatem cultiori medicinæ ſtudio accuratior corporis humani per diligentiorem anatomen acquiſita cognitio foeneret, nemo rectius, niſi qui morborum hiſtorias explicare, eorum ſedem ac cauſas evolvere & ſymptomatum, quæ aſſociantur, rationes non ſuperficiarias, ſed ſolidas dare & demonſtrare debet, intelligit. Niſi enim quis partis iſtius, in qua cauſa morboſa tyrannidem ſuam exercet, & cui firmius inhæreſcit, plenam & perfectam quoad ſtructuram & uſum habeat notitiam, niſi etiam cau-

ſæ morbificæ natura, vis & modus agendi ſit perſpectus, is nec ſolidum de morbo ratione eventus judicium formare, nec quæ noceant, vel proficiant ex remediorum fontibus, apte indicare poteſt. Quare longe optime anatome a *Montano* alphabetum medicinæ dicitur, quo, tanquam fundamento, neglecto reliquum etiam ædificium neceſſum eſt corruat, cum absque eo nec partes, nec partium functiones, neque proinde earundem læſiones cognoſci aut diſcerni commode poſſint. Quemadmodum vero artificioſa ſani & integri corporis diſſectio eum habet finem, ut qualis ſit textura & conſtitutio partium in ſtatu ſecundum naturam, probe explicando exinde cognoſcamus; ita frequentior cadaverum morbis defunctorum quoad interiora inſpectio ad varias læſiones, morborum cauſas & ſtatum, qui fit præter naturam, probe dignoſcendum viam ſternit apertiſſimam. Igitur vehementer foret optandum, ut integræ & completæ morborum hiſtoriæ accuratius deſcriberentur, cum annexa anatomica hiſtoria eorum, quæ facta corporum, iis morbis extinctorum, ſectione in conſpectum venerunt, ita futurum ſperamus, ut ars noſtra ſalutaris ad meliorem perfectionis gradum pervenire & ſcientifice pertractari poſſit. Quicunque vero medicorum, ſive theoriam, ſive praxin ſpectes, duobus hiſce oculis caret, quorum dexter eſt anatome non craſſa, ſed ſubtilior, ſiniſter vero ſcientia phyſices non ſcholaſtica, ſed experimentalis, is certe in tenebris, licet ampliſſimum ſermonem de morbis eorumque curation[e] habere poſſit, mihi verſari videtur. Qua de cauſa etia[m] prudentiores, ſi certarum partium morboſas afflictiones pathologice tractandas ſuſcipiunt, valde commodum & con[-] ſultum ducunt, paulo accuratiorem harum partium anatomicam notitiam præmittere, ut poſtea diverſi generis morb[i], qui has partes graviter exercere ſolent, eorumque pernicio[ſi] effectus, quos in partes exſerunt, eo rectius cognoſcantur [&]

diſti[n-]

diſtinguantur. Cum itaque nobis propoſitum ſit, ſpeciminis inauguralis loco morbos œſophago inſidentes, fere a medicis neglectos, cum cura quadam & ſolertia deſcribere, viſum nobis eſt, priusquam ad propoſitum noſtrum accedamus, ex ipſis anatomicis paulo diligentius oeſophagi ſitum, connexionem, ſtructuram & fabricam tradere, & ex hac denique hujus partis morbos eorumque cauſas explicare. Summum vero Numen ſupplices precamur, ut hunc laborem rei medicæ ſalutarem eſſe jubeat.

§. I.

Oeſophagus canalis eſt ex varii generis membranis conflatus, a faucibus ad ventriculum protenſus, per quem eſculenta ac potulenta ad ventriculum motus periſtaltici ope deſcendunt. Hujus canalis principium Græcis dicitur pharynx, Latinis gula, & figuram habet inſtar infundibuli ſatis latam & amplam, quæ deſinit in anguſtum canalem, quo eo melius alimenta comprehendi & ope muſculorum, quibus conſtat pharynx, in oeſophagum ſive canalem membranoſum impelli poſſint. Conſtat vero infundibulum ex tribus muſculorum paribus, quorum duo ejus dilatationi, tertium par conſtrictioni inſerviunt. Primum par, quod omnium maximum, ab anatomicis cephalo-pharyngeum appellatur, quia originem ſuam ab infima occipitis parte, ubi vertebris connectitur, ſumit & ſuperiorem pharyngis partem conſtituit. Alterum par eſt ſtylopharyngeum, quod a proceſſibus ſtiliformibus oſſis temporum exoritur, & lateralem atque inferiorem pharyngis partem efformat. Nonnulli anatomicorum hos dilatatores muſculos valde multiplicant, multaque paria muſculorum effingunt; Hinc quoque cephalopharyngeum dividunt in ſphenopharyngeum & pterygo-pharyngeum. Illum ita appellant, quoniam ejus fibræ ab oſſe ſphenoide

proveniunt, cum hujus fibræ a proceſſibus pterygoideis ortum ſuum ducant. Tertium par conſtringit pharyngem, hinc conſtrictor & ſphincter gulæ vocatur: fibræ ejus ſunt circulares & annuli inſtar oeſophagum cingunt ac ambiunt. Oritur hoc par utrinque ab hyoideo oſſe & cartilagine thyroidea & cricoidea laryngis.

§. II.

Quod attinet ad ſitum & connexionem œſophagi, is poſt arteriam aſperam jacet, cum qua etiam connectitur, & quidem cum parte ejus poſteriori membranacea, ut ſub deglutitione liberius poſſit expandi. Deſcendit vero juxta longitudinem vertebrarum colli & thoracis: circa quintam vero ejus vertebram parum ob aortam inflectitur, circa undecimam vero vertebram ventriculi ſiniſtrum orificium ingreditur. Notatu vero dignum eſt, quod, ubi connectitur cum arteria aſpera, anguſtior & magis carnoſus fiat hic canalis, ubi vero pertingit ad arteriam magnam, cui ſuperjacet, amplior & tenuior evadat. Perforat vero ipſum diaphragma non in nervea ejus, ut communiter in libris anatomicis pingitur, ſed in carnea & quidem in ſuperiori inferioris diaphragmatis muſculi parte.

§. III.

Compoſitus vero oeſophagus eſt ex diverſæ naturæ & uſus tunicis: exterior non magni momenti pleuræ debetur, cujus beneficio circumjacentibus partibus annectitur. Sed in conſiderationem maxime venit carnea ſive muſculoſa, valde robuſta, ex fibris, ſecundum longitudinem exporrectis, ſatis validis & denſis rubicundis contexta, & quia fere totus carnoſus eſt oeſophagus, veteres medicos oeſophagum pro muſculo habuiſſe, auctor eſt *Avicenna cap. de gula.* Fibris

bris rectis atque longitudinalibus in homine ſubſtratæ ſunt annulares. *Steno* & *Williſius* tantummodo rotundarum & in ſpiram contortarum fibrarum, quæ ſe mutuo decuſſant & binas cochleas conſtituunt, mentionem facit. Sed videtur hos viros magis examinaſſe ex quibusdam animalibus oeſophagos, non vero humanum. In brutis neceſſe erat ob ſitum horizontalem hunc canalem ex fibris ſpiralibus valde robuſtis componi, ut earum motu & conſtrictione violentiori alimenta ad ventriculum deriventur, in homine vero non opus erat hac fabrica, quia ob ſitum perpendicularem vi ipſius gravitatis facile cibi deſcendunt. In grandioribus piſcibus ſecundum *Riolanum in anthropolog. L. 3. cap. 14.* tanta eſt motus in tunica muſculoſa œſophagi violentia, ut fame vexati dum alios inſectantur, ad os usque ſtomachum revolvant. Sic cornigera animalia cibum non exacte manſum regerunt in os per ruminationem, ſed hic motus in homine fieri non poteſt, quia ſpinæ per ligamenta œſophagus firmiter annectitur. Sequitur tunica nervoſa, quæ muſculoſæ eſt proxima, hæc multis vaſculis ſanguineis & glandulis inſtructa eſt, hinc a *Verheyen* in tunicam vaſculoſam & glanduloſam ſeorſim dividitur. Hæc ipſa eſt communis & contigua cum ore, faucibus & ventriculo, inſuper illa usque ad ventriculum deſcendens orificium ejus ſiniſtrum circum circa ſpatio trium digitorum intus obducit. Hæc tunicæ iſtius nerveæ extremitas, ut probe monet *Williſius*, intra ſtomachi orificium craſſa admodum & villoſa, & a ventriculi tunica interiore, quam obtegit, valde diſtincta apparet; quod poſt levem elixationem clarius cernitur; tunc enim tunica iſta a gula proveniens, ſecus ac interior illa ſtomachi, mire candicat. Hujus tunicæ altior in ventriculum inſertio intimum ac arctiſſimum illud inter ſtomachum & gulam commercium facit; ita ut, ſi pars alterutra in vomitionem cieatur, mox altera in ἐμπεράξιν adducatur: cumque eadem tunica palatum aliasque

oris partes inveſtiat, etiam hæ cum illis per vomitionem mutuo conſenſu afficiuntur. Ultima interior tunica ex villis & fibris tenuiſſimis conſtat, & totam ejus cavitatem velut lanugine quadam inveſtit, & hæc tota humore lubrico obducta eſt, & quoque illi, quæ fauces & os intus tegit, continua.

§. IV.

Numero vero plures ſunt glandulæ tam exteriores, quam interiores in œſophago conſiderandæ, ſiquidem cruſta villoſa avulſa innumeræ glandulæ, bombycum ovis multo minores, ſingulæ tamen vaſe excretorio donatæ obſervantur, quemadmodum id jam dudum *du Verney* vid. *Hamels Philoſophia vet. & nova Tom. VI. Part. 3. p. 316.* & *Valſalua Tr. de aure humana Tab. V. fig. 11.* has ipſas delineavit. Sunt vero plures extra œſophagum poſitæ idque variis in locis, nam plures extant circa laryngem, quæ communicationem quandam cum parte ſuperiori œſophagi habent, quo ſpectat maxime glandula thyroidea. Deinde dantur glandulæ pone dorſum poſitæ quatuor, quæ ſitum habent circa vertebras dorſi ſuperiores & partem poſticam œſophagi occupant, ubi aſpera arteria in ramum dextrum & ſiniſtrum dividitur. *Verheyen in Anatomia p. 147.* meminit duarum glandularum œſophagi, circa quintam thoracis vertebram parti œſophagi poſteriori adnaſcentium, quæ magnitudine & figura variant, cum interdum magnitudine phaſeolum referunt, aliquando plures vel etiam minores: a *Veſalio* jam & veteribus hæ glandulæ dorſales deſcriptæ ſunt; ex his ductus excretorios *Vercellonius* perhibet prodire, qui liquorem ſubſalſum in œſophagum derivare dicuntur. Denique etiam ſiniſtro ventriculi orificio glandulæ plerumque aſſident. Gaudet œſophagus peculiaribus quoque vaſis & arterias recipit partim a carotidibus internis, partim ab intercoſtali & bronchiali, venas ad azygos, item jugulares emittit: ar-

teriam

teriam vero œſophageam, neglectam hactenus, *Ruyſchius* in *Tom. VII. figura 3.* proponit. Quod ad ipſos nervos attinet, ſuperior œſophagi pars circa tractum colli a nervo recurrente quaſi circumligatus eſt: tranſeunt vero per ipſum inſignes paris octavi rami, ab utroque latere unus magnus cum multis ramificationibus.

§. V.

Functio ipſius œſophagi non alia eſt, quam deglutitio, quæ hac ratione perficitur: occurrente materia deglutienda, duo muſculorum dilatantium paria extenduntur, pars vero earum poſterior ſurſum & extrorſum expanditur, parte anteriori depreſſa atque patula, poſtea linguæ motu ac buccarum ope cibus, qui deglutiri debet, in gulæ orificium propellitur, tunc ſtatim ſe contrahit gulæ ſphincter, qui orificium hoc dum conſtringit, cibum ulterius impellit atque protrudit. Motus vero œſophagi periſtalticus ſic peragitur: dum principium œſophagi ſe conſtringit, dilatat ſeſe ſuperior & ordinario illa carnoſior & anguſtior œſophagi pars, quæ arteriæ aſperæ ſubjacet. Ceſſante dilatatione hæc pars ſeſe conſtringit, & compellit materiam ibi contentam in inferiorem œſophagi partem, quæ ſe dilatat, poſt cujus dilatationem ſequitur contractio, qua cibus per orificium ſiniſtrum ad ipſius ventriculi cavitatem deſcendit. Hunc motum diximus periſtalticum, quia ſucceſſiva fit canalis dilatatio & contractio, quo ſimpliciſſimo motu omnis generis fluidorum progreſſus in univerſo corpore per omnes canales abſolvitur.

§. VI.

Satis ſic explicata & evoluta œſophagi ex anatomicis deſcriptione, facilius jam erit, morborum, quibus patet atque obnoxius eſt, cauſas earumque generationem tradere atque intelligere. Quamvis vero rarior fiat apud autores medicos mentio morborum œſophago inſidentium, tamen re pro-

pius perſpecta non tam rari ſunt, licet difficilius cognoſcantur; utpote ferme omnibus vitiis is canalis obnoxius eſt, quibus aliæ partes muſculoſæ & nerveæ afficiuntur. Et primum quod ſpectat ejus orificium, compluribus muſculis dilatatoriis & conſtrictoriis inſtructum, quorum beneficio deglutitio fit, & cibi recipiuntur atque impetu quodam in canalem illum impulſi detruduntur; facile hinc patet, vacillante horum muſculorum actione in deglutitione vitium apparere, quod fit, ſi vel paralyſi, ſive reſolutione omnimoda, vel etiam vehementiori ſpaſmo fuerunt correpti. Utrumque ſi fit, ſumma adeſt deglutiendi difficultas, quod vitium ſæpius, ceu ſymptoma tum acutarum, tum chronicarum paſſionum, incidit. In affectibus hyſtericis, hypochondriaco-ſpaſmodicis nil frequentius accidit, quam oeſophagi orificium ob ſpaſticam fibrillarum ſtricturam ita anguſtari & conſtringi, ut cum ſummo labore quicquam poſſit deglutiri, & ægrotantes de ſenſu pali quaſi infixi in faucibus conquerantur. In hoc affectu imperitiores & juniores medici frequentius falluntur, dnm eum pro angina periculi plena habent, cum tamen admotis naribus fœtidis & dato medicamento antiſpaſmodico atque per orificium inferius injecto clyſtere, qui flatibus exitum præbeat, brevi tempore diſpereat. Gravius vero malum eſt totius oeſophagi paralytica atonia & reſolutio, quæ ſi in acutis & malignis circa ſeptimum vel nonum diem incidit, extremum portendit periculum, quia ſummum defectum virium arguit vitalium, quo caſu non tantum oeſophagus, ſed & ventriculus & canalis inteſtinorum eadem paralytica reſolutione afficiuntur, qua membranæ ejus muſculoſæ & nervoſæ omne ſuum robur atque tonum, cujus ope contenta propelluntur, amittunt, unde a ſumpto potu fit in ventriculo & inteſtinis fluctuatio, es kolckert im Leibe, und iſt, als wenn man was in ein hohl Gefäſſe hinein ſchüttet. Evenit quoque interdum hoc malum

in

in decrepita ætate confectis, ſi ingens ſeri in orificio gulæ infundibuliformi eſt congeſtio, ob fibrarum robur plane debilitatum, ubi deglutitio valde difficilis redditur, qua de re vid. obſervatio apud Hildanum Cent. VI. obſ. 34. Cavendum eſt, ne in tali caſu gravior animi affectus accedat, quemadmodum legimus in jam citata hiſtoria, ſi quis periculum mortis velit evitare.

§. VII.

Plus vero periculi muſculorum pharyngis inflammatio alit, malum peracutum, quod citam opem poſtulat, & quia muſculi laryngis plerumque in conſenſum trahuntur, non tantum deglutitio difficillima, ſed & reſpiratio ægerrima eſt. Is tumor horum muſculorum ſanguineus inflammatorius, cum ardore, dolore & febre conjunctus, necat plerumque, ſi per metaſtaſin febribus malignis, petechialibus, aut dyſenteriæ in vigore morbi accedit; alias præcipuum ejus auxilium eſt in tempeſtiva ſanguinis miſſione, primo in bracchio, deinde in venis ſublingualibus: opus quoque eſt externo egregie diſcutiente remedio alvique ſolutione. Sæpius vero accidit, ut non tantum principium oeſophagi muſculoſum, ſed totus oeſophagus cum pharynge & faucibus inflammatione laboret, quod ex eo apparet, dum non modo in ore & faucibus dolor & ardor & putridi ſeri viſcidi colluvies atque difficilis deglutitio obſervatur, ſed & ille ardoris & doloris ſenſus usque ad interiora ſtomachi pertingit, & non raro ſingultus, regurgitatio potus & crebra ſeri cum impetu quodam ex ore effuſio conjunguntur. Hæc ſymptomata plerumque ſunt ventriculi funeſtæ inflammationi vel ſphacelationi complicata, & magnum periculum oſtendunt, præſertim ſi acutis & malignis febribus ſuperveniant. Vidimus aliquoties hæc mala a draſticis emeticis, item purgantibus poſt iram datis ſuborta, ſed

ſiniſtro eventu. Ubi itaque ejusmodi oris cum ſqualore & ſorditie oritur in acutis inflammatio, vulgo dicitur **die weiſſe Bräune**, tum id vitium non tantum conſiſtere in faucibus, ſed & ad oeſophagi interiora pergere recte judicandum eſt.

§. VIII.

Diximus in ſuperioribus, ciborum illum canalem eſſe valde muſculoſum & nervoſum, & gaudere quodam motu reciproco ſeque mutuo excipiente ſyſtoles & diaſtoles, ſive conſtrictionis & dilatationis, cujus adminiculo deſcenſus ciborum in ventriculum peragitur; quapropter, ſi membranæ hæ nervoſæ & muſculoſæ vehementi, diuturno, ſæpius recurrente ſpaſmo laborant, pene ſingularia inde fiunt ſymptomata. Notabilis de ejusmodi ſpaſmo oeſophagi hiſtoria ab *Exc. Dn. Præſide in Tomo Medicinæ Conſultatoriæ* recenſetur, ubi ex iracundia & perperam adhibitis medicamentis ſpaſmus oeſophagum hoc modo per intervalla exercuit: ægro acceſſit moleſta ſenſatio in faucibus inſtar pali infixi, item ac ſi aliquid ex ore ejiciendum ſit & quaſi proſerpere velit, ut etiam medicus cum ægroto putaverit, vermem ibi reſidere & exitum affectare; ſub acceſſione partes extremæ valde frigeſcere incipiebant ſub calidiſſima etiam æſtate, a frigore admiſſo ſemper malum ingraveſcere videbatur, & quandoque tremor externas partes concutiebat, alvus erat ſicca & arida, abdomen flatibus diſtentum, appetitus & ſomnus valde exiguus, a purgante quodam aſſumto ſymptomatum exacerbatio facta eſt, ad iram erat valde proclivis, pulſus erat durus, urina limpida. Ex his itaque jam quisque facile perſpicit, ex læſione tunicæ nerveæ vehementem ſpaſmum ex duodeno & ventriculo per ipſum oeſophagum propagatum fuiſſe, qui univerſum genus nervoſum in remotis etiam partibus male affecit. Hic morbus quomodo ſanatus fue-

fuerit, l. c. legi poteſt prolixius. Neque vero tantum ſpaſmus, ſed etiam atoniæ vitium huic parti familiare eſt, de quo affectu etiam notabilem caſum Excell. Præſes ibidem commemorat.

§. IX.

Inſuper ſubinde accidit, ut ventriculi & inteſtinorum motus periſtalticus, qui a ſuperioribus verſus inferiora ad eorum, quæ inteſtinorum volumine continentur, expulſionem tendit, invertatur, quod vitii genus ratione inteſtinorum frequentiſſime incidit in hypochondriacos, ubi non modo flatus & ſtercora intus retinentur, ſed & motu inverſo omnia quaſi ad ſuperiora feruntur, ſummas moleſtias procreando. In ventriculo motus periſtaltici inverſi luculentum exemplum præbet vomitus, ſeu aſſumtorum e ventriculo rejectio, ubi pylorus, ſeu pars inferior ventriculi valde muſculoſa, vehementiſſima tunicarum muſculoſarum conſtrictione cum impetu contenta ejicit; qui etiam in conſenſum ſemper trahit ipſum oeſophagum, cujus motus naturalis in ipſo vomitu invertitur. Nam illæ partes oeſophagi, quæ ſub actu deglutitionis contractæ cibum ad ventriculum impellunt, contracta totius ventriculi compage dilatantur, & humorem ex ventriculo expulſum recipiunt, & quæ ſecundum naturam in ventriculo debebant dilatari, conſtringuntur. Niſi enim œſophagus ſua actione & motu proprio ejectionem humorum e ventriculo in vomitu ſecundaret, fieri nulla ratione poſſet, ut tanta cum celeritate & impetu per ſuperiora ingens ſæpe humorum copia ex ventriculo, imo inteſtinorum volumine exturbaretur. Hic motus periſtalticus œſophagi cognoſcitur maxime ex expulſione copioſi liquidi, quod fit imprimis in nauſea, quæ eſt levior convulſio œſophagi, & præcedit plerumque vomitum. Videmus etiam aver-

a vermibus, vel in inteſtinis vel in ventriculo ſtabulantibus, crebram fieri humorum effuſionem cum dolore anxio & nauſea. Nam miram conſenſionem tunicæ nerveæ & muſculoſæ œſophagi ac ventriculi & inteſtinorum inter ſe habent, quoniam non niſi ex unica tunica continuata conſtant, atque adeo non mirum eſt, ſi ab oculeo purgantis vel vomitorii aſſumti, aut etiam a lancinatione ventriculi & inteſtinorum per vermes facta, nauſea cum humidi ex faucibus expulſione oboriatur. Ejusmodi ſeri ex interioribus partibus per faucium oſtia profluvium in febribus continuis plerumque malum indicium præbet inflammationis ventriculi, ſæpiusque ſingultum comitatur.

§ X.

Accedimus jam ad illos oeſophagi affectus, qui ab ejus obſtructione per cauſam externam illata proveniunt. Nihil frequentius eſt, quam quod a bolo non bene maſticato & ſubito deglutito ſuffocationis periculum immineat. Nam ſi hic ipſe tenaciter in iis confiniis inhæreſcat, ubi oeſophagus aſperæ arteriæ firmiter annexus eſt, accidit, ut illa compreſſa & fere occluſa liberum aeris ingreſſum & egresſum impediat, quo caſu ſi percuſſione fortiori in dorſo vel copioſo potu materia inhærens non devolvitur, nihil præſentius eſt, quam ope inſtrumenti, quod *Hildanus in Cent. I. obſ.* 36. depictum reliquit, hujus adjuvare detruſionem: longe vero commodius id ipſum perfici vidi, ſi modo filum cera obductum, ein Stücke Wachsſtock, in oeſophagum intrudatur, & hac ratione illud, quod impedimento eſt, removeatur & in ſtomachi cavitatem depellatur. Quando vero oſſiculum aſperum inopinate fuerit deglutitum, major moleſtia procreatur. Notabilis hac de re extat hiſtoria apud *Hildanum Cent I. obſ.* 31. ubi ab oſſiculo peracuto hærente

te in gutture, collum intus & extra inflammatum fuit, ita, ut æger vix inſpirare & exſpirare, vel etiam juſcula ſorbere potuerit; urgebant dolor vehemens, delirium & convulſiones, atque ubi oſſiculum neque vomitu, neque inſtrumentis ullis depelli, nedum extrahi poterat, ſed jam in ipſo gutture abſceſſum procreaverat, *Hildanus* anodynis dolorem profligavit & ſuppurationem provocavit, intus vero per ſiphonem injecit decoctum ex radice althææ, ſemine lini, foeni græci & cydoniorum cum oleo amygdalarum dulcium. Exterius collum inunxit oleo anethino, liliorum alborum & amygdalarum dulcium, & cataplaſma ex farina fabarum, floribus chamomillæ, meliloti, ſemine lini, fœni græci paratum in *hydræo* adhibuit. Interim etiam aliquoties enemata adhibuit,& vires juſculis conſervavit ad diem usque ſeptimum, tum per os rejectum fuit plurimum puris ipſumque oſſiculum. Mirum eſt, qua ratione tam horrenda ſymptomata a ſola vellicatione & lancinatione tunicæ nerveæ produci poſſint; ſed videmus exinde, totum genus nervoſum hac ratione in conſenſum trahi poſſe, ut omnes corporis functiones inde turbentur & penitus pervertantur. Fit interdum, ut fruſtum cibi ſolidi, diutiſſime inhæreſcens orificio œſophagi, putridum evadat, ſubinde deglutitionem impediens, qualis caſus legi poteſt in *Medicina Conſultat. Exc. Præſidis*, quod ſi vomitu ejieitur, liberior ſtatim efficitur deglutitio. Videtur huc pertinere hiſtoria, quæ legitur apud *Raſin Conti S.* ubi hæc habet: *vidi quendam vomentem petiam carnis majoris nuce, habentem parvam radicem, quam natura expulit per vomitum*, & credidit *Rahſis* fuiſſe verrucam, videatur *Marcellus Donatus L. 3. p.* 247.

§. XI.

Verum enim vero ſtatus adhuc longe periculoſior eſt, ſi a tu-

a tumore fungoſo, intra cavitatem œſophagi naſcente, obturetur hic canalis, ut omnis inde pereat deglutitio. Talem obſervationem videre licet in *M. N. C. Dec. 2. ann. 8. obſ. 96.* ubi vir, alias robuſtus, cardialgia diuturna & deglutitione difficili afflictus, poſt multa medicamenta fruſtra adhibita inſtrumentum, cui ſpongia erat annexa, in gulam intrudi curavit, unde quidem deglutitio facilior facta eſt, ut ova ſorbilia & liquida haurire potuerit; at poſtea difficultas deglutiendi ita invaluit, ut ex fame miſere obierit. Poſt mortem aperto cadavere in ſtomachi principio tumor craſſus albicans, orificium ſuperius interne penitus obturans, in conſpectum venit. Ita etiam porro *Dec. 2. ann. 3. obſ. 47.* mentio fœminæ cujusdam injicitur, in cujus gula caro ſuperflua inſtar carunculæ adnata fuit, adeo increſcens, ut omnis ciborum & potulentorum tranſitus denegaretur; bis inſtrumento quodam via illa occluſa reſerata fuit, tertia vero vice non potuit aperiri. Nonnunquam tumorem in œſophago concreſcere, qui cibos deglutiri non permittat, ægrumque inedia debilitet, anonymus in appendice *obſervat. Riverianarum Cent. 4. obſ. 14.* inſinuat. Funeſtam œſophagi obturationem a cartilagine annuliformi, exiguo foramine præditam, & ab ipſo oeſophago enatam, memorat *D. Beckers in M. N. C. Dec. I. ann. 4. obſ. 47.* Difficilem deglutitionem, a caruncula gulæ ex ulcere venereo ſubortam, cum ægroti interitu *Cent. 2. obſ. med. 46.* eundemque a tumoribus ſcirrhoſis ſeq. *obſ. 47. Joh. Rhodius refert.* Exc. Dn. Præſes *in notis ad Poterium cap. 29. Cent.* I. meminit viri obeſi, ſexagenarii Halberſtadienſis, cui fungoſa quædam caro in ipſo oeſophagi principio creverat ad nucis minoris magnitudinem, quæ cum luna accreſcebat & imminuebatur, mox vero tantam molem acquiſivit, ut deglutitionem pariter ac reſpirationem ſufflaminaret, quare æger miſere periit. Ipſe *Galenus* lib. 3. c. 2. jam ſuo tem-

tempore annotavit, quod verruca vel ſaltem carnoſus tumor aliquando naſcatur in ſtomacho, qui ciborum viam omnem obſtruat, vel aliquatenus impediat.

§. XII.

Inſuper aliud adhuc longe peſſimum vitium, non raro in œſophago deprehenſum, omnem deglutitionem intercipiendo, mortis cauſa extitit, dum nempe ejus cavitas penitus a ſcirrhoſis factis membranis coanguſtatur, vel latera œſophagi invicem coaleſcunt, quo ſpectat *obſ. 170. ann. 3. Dec. I. M. N. C.* ubi fœmina diu difficultate deglutiendi laborans ex conſilio medici ſtilum, ex oſſe balenæ confectum, longum & flexilem, in gulam intruſit, circa claviculas vero obſtaculum aliquod invenit, quod ſtilus nullo modo ſuperare potuit: poſt paucos menſes obiit fame potiſſimum enecta. Diſſ. cto poſt mortem corpore totus œſophagus inventus fuit cartilagineus & ita coalitus, ut ejus orificium ſatis alias amplum vix ſetam porcinam admitteret dorſique ſpinæ accrevit. Et *Joſephus Lanzonus M. N. C. Dec. 3. ann. 7. & 8. obſ. 47.* vidit œſophagum in variolarum morbo liquamine glutinoſo exſtillante coalitum in puero, qui ob prorſus denegatum cibi potusque tranſitum fame & ſiti interiit. Neque præteriri debet obſervatio quæ proſtat in *M. N. C. Dec. I. ann. 4. obſ. 67.* ubi mercator Hippolitanus conſiſtentis ætatis, ſeſquianno de deglutitionis difficultate mucronata ſub cartilagine, dolore gravativo in dies augeſcente, languore ac totius corporis contabeſcentia, nullo in faucibus tumore vel dolore apparente, conqueſtus, atque ad fata vitanda quam plurimis, tam internis, quam externis, a diverſis Apollinis filiis tractu temporis ſibi præſcriptis, ac in caſſum adhibitis remediis uſus eſt, corpore ob ſublatam deglutiendi facultatem ſanguine ac ſpiritibus deſtituto,

lento marcore conſumtus animam efflavit. Cadavere diſſecto, tribus ab ore ventriculi digitis, oeſophagus a cartilagine annuliformi exiguo foramine prædita, ab ipſo oeſophago enata, obturatus repertus fuit.

§. XIII.

Sequitur jam, ut, qua ratione ejusmodi tumores fungoſi in œſophago concreti, & quam partem ejus occupent, dignoſci queant, indagemus. Si in ſuperiori ejus parte radices agunt, id ſtatim ex eo manifeſtum fit, quod laborantes parum alimenti præſertim ſolidi deglutire poſſint, cum hærens in principio oeſophagi obſtaculum id impediat. Deinde etiam intruſione cerei flexilis locum, ubi tumor hæret, optime detegere poſſumus, ſi non profundius adigi poteſt, ſed ſtatim in principio ejus tranſitus impeditur. Si vero in medio vel inferiori parte anguſtia ſcirrhoſa vel tumor reſidet, id inde cognoſcimus, quando eximia alimentorum quantitas deglutiri quidem poteſt, ſed quoniam cibi impedimentum inveniunt circa ſtomachi orificium, in illum non intrantes, in fiſtula cibali ſubſiſtunt, accumulantur, neque prius deſcendunt, quam ſufficiens quantitas potus acceſſerit, quæ partim gravitate, partim etiam lubricando eorum deſcenſum adjuvat. Deinde niſi cito potu alimentorum deſcenſus & ingreſſus in ſtomachum promoveatur, oeſophagus inde nimium iisdem impletus & diſtentus eas partes, ubi firmiter tracheæ adjacet, comprimendo, reſpirationem ſufflaminat, atque anxietatem cum extremorum frigore & capitis intumeſcentia progignit. Interdum diutius hærentes ciborum reliquiæ in oeſophago vomitu rejiciuntur, quod etiam fit, ſi quis nimis celeriter cibum devorat, ubi ob nimiam irritationem a cibo copioſo inhæreſcente oeſophagi motus peri-

ſtalti-

ſtalticus invertitur & ibi contentum rejicitur. Tum ex deſcenſu & tranſitu faciliori vel difficiliori eſculentorum & potulentorum tumoris magnitudo & anguſtia canalis æſtimanda venit

§. IV.

Nunc vero etiam cauſæ indicandæ ſunt, quæ ad generationem iſtiusmodi excreſcentiarum quicquam conferre poſſunt: & hæ ſunt, meo judicio, humorum viſcidorum in corpore redundantia; ſpeciatim vero potio frigida, corpori calefacto ingeſta, multum ad generationem ejusmodi mali contribuit. Nam cum frigus proxime & immediato contactu hanc partem afficiat, primum quoque ac præcipuum ſuum effectum, qui conſiſtit in humorum coagulatione glandularumque obſtructione, ibi exerit. Accedit, quod etiam ab exceſſivo frigido potu atonia quædam nerveis & muſculoſis fibris inferatur, qua præſente, facilis humorum, qui non expeditum habent circuitum, in hiſce partibus fit ſtagnatio. Et hæc ſententia hiſtoria, quam communicat *Helvvighig obſ.* 49. confirmari poteſt, cum pharmacopoeus quidam æſtivo tempore, corpore fortiter calefacto, frigidum ſimul & ſemel aſſumſit potum, inde raucedo fuit ſubſecuta, vocis languor, gutturis anguſtia & deglutiendi impotentia, ut vix liquida aſſumere potuerit, adhibitis fere omnibus in caſſum novem ſeptimanis poſt catarrho ſuffocativo vitæ finem fecit. Nullum dubium eſt, quin a frigido potu reſolutio quædam partium paralytica inducta fuerit, quæ præcipuam cauſam omnium horum ſymptomatum ſubminiſtravit. Neque minori probabilitate aſſerere licet, quod ad glandularum intumeſcentiam vel generationem fungoſæ carnis intra oeſophagum aſſumta auſtera & ſtiptica qualitate prædita plurimum conferre poſſint;

ſiquidem hac ratione mox tenues & fluxiles humores incraſſantur & fibris nervoſis durities inducitur; nam nerveæ partes minus commode ejusmodi ſtiptica ferre poſſunt, quoniam tunica oeſophagi nervea a ſtipticis per os admiſſis ſæpe præter naturam conſtringitur & occluditur; quod apud *Hœchſteterum D. 3, cap. 5.* confirmatur hiſtoria ruſtici, qui a potu conſolidæ majoris vino malvatico infuſæ faucium præcluſionem maximamque difficultatem deglutiendi paſſus eſt. Neque negandum eſt, quod ad coaleſcentiam & anguſtiam hujus canalis, item ad ſcirrhoſos vel fungoſos tumores puſtulæ in variolis, quæ ſæpius hanc partem obſident, & exulcerationes in ſcorbuticis vel lue venerea tactis, a ſero acri viſcido factæ, ſymbolum ſuum conferre poſſint.

§. XV.

Verum enim vero cauſæ, quæ magnam deglutiendi difficultatem inferunt, non ſolum in ipſo oeſophago, ſed etiam extra eum conſiſtunt. Notum enim ex anatomicis eſt, quod circa principium laryngis glandulæ tyroideæ, deinde circa arteriam aſperam, præſertim ubi illa diducitur in duos ramos, etiam glandulæ, quæ bronchiales appellantur, exiſtant. Atque etiam inferius plures glandulæ in oeſophagi medio, quæ dorſales vocantur & circa ventriculi introitum ſitæ ſunt, quas anatomici ſtomachicas nominant. Jam vero nihil familiarius & ſolennius eſt, quam quod glandulæ minoris magnitudinis in ingentem molem excreſcere poſſint, quemadmodum in glandulis maxillaribus, item meſentericis id animadvertimus, utpote harum glandularum ſtructura mere vaſculoſa eſt, ex tenuiſſimis vaſculis ſecretoriis ſanguineis & membranis nerveis convoluta, in quibus tenuiſſimis vaſis humores ibi ſubſiſtentes mirabilem vaſorum intumeſcentiam efficiunt. Qua in

re

re conſentientem habemus clariſſimorum virorum & anotomicorum auctoritatem. Ita *Riolanus anthropographiæ lib. 3. c. 14.* ſcribit: *glandulæ aſperæ arteriæ canali ſubſtratæ infra laryngem conſiſtunt, quæ ſæpe ita intumeſcunt, ut potibus & liquidioribus alimentis viam intercludant.* Deinde circa quintam dorſi vertebram notabiles, quæ ibi reperiuntur, glandulæ exiguæ ita intumeſcere poſſunt, ut oeſophagum comprimendo deglutitionem impediant, quod *Cl. Heiſterius in compendio ſuo anatomico ita confirmat*: ante plures anuos virum ſecui, qui nihil cibi aut potus amplius deglutire poterat, propter obſtaculum quoddam, quod non in faucibus, ſed in thorace percipiebat. In hoc hanc glandulam ad ovi gallinacei magnitudinem auctam reperi, unde oeſophagus ita comprimebatur, ut nihil amplius tranſire potuerit. Simile exemplum recenſet *Verheyen anat. cap. X. de oeſophago*, nimirum: circa quintam thoracis vertebram ipſi oeſophago a parte poſteriori adnaſcuntur quædam glandulæ, ſæpius binæ, magnitudine & figura phaſeolum referentes, aliquando plures, ſed minores, & in unum corpus glanduloſum concretæ: quarum uſus videtur oeſophagum interius humectare pro faciliori ciborum tranſitu. Vidi ex harum glandularum tumore ac ſcirrhoſitate patientem præ inedia miſere obiiſſe, omni ſcilicet via cibo potuique ad ventriculum præcluſa. Aperto autem cadavere reperi, latera oeſophagi ob vehementem compreſſionem coaluiſſe, ipſumque ejus tubulum ſub glandulis iſtis abiiſſe in corpus ſolidum. Juvat etiam hic annectere locum ex *Joh. Riolani enchiridio anatomico L. 4. c. 5.* cujus verba hæc ſunt: Oeſophagus intra thoracem ut cedat aortæ, relicta ſpina, paululum ad dextram inclinat & contorquetur. Glandulæ duæ iſtam inflexionem ſuſtinent utrimque & ſiſtunt, quæ imbutæ & tumefactæ aliquo humore,

magnum impedimentum adferunt deglutitioni. Sæpe ejus extremitas, quæ jungitur ventriculo, & ſtomachus dicitur, obſtruitur a tumore vel oedematoſo vel ſcirrhoſo, qui tandem exulcerat & lethum adfert. Annotavit quoque *Nicolaus Tulpius lib. I. obſervatt cap.* 44. inter oeſophagum & aſperam arteriam inſinuare ſe nonnunquam durum & exitialem quibusdam tumorem, modo foris conſpicuum, modo vero intus deliteſcentem, primum coarctantem, ſed mox occludentem gulam, & quidem tam ſtricte, ut denegato alimentis omni tranſitu, certo peſſundet hominem. Idque comprobavit ſpeciali obſervatione in vidua cujusdam naupegi habita, cui ſuccreverat paulatim ex deſtillatione humilis ac latus tumor, qui ſpiritum & tandem tantopere impedierat deglutitionem, ut circa ſummum ejusdem incrementum vix quicquam amplius transmiſerit gula, niſi forte exiguas aliquas lactis vaccini guttulas, qualis procul dubio ab exſtillante perruptas aut eroſas gulæ fibrillas ſucci nutritii pituitoſis lymphatico-viſcoſis aut acido-vitriolaceo-terreis moleculis corrupta parte natales ſuos accepit,

§. XVI.

Maxime omnium vero huc recenſeri meretur obſervatio *Clar. Ruyſchii*, quam *in Dec. I. Adverſariorum p.* 84. deſcribit, qua ſimul præſtantiſſimus curæ ſalivalis effectus in hoc malo felicius extirpando adſtruitur, ubi vir triginta annorum natus ſummam oeſophagi coarctationem circa quintam & ſextam colli vertebram, a die in diem accreſcendo deglutitionem impedientem, paſſus eſt, ut niſi ſumma cum moleſtia ſolummodo fluida, anxie tamen potuerit deglutire & ob metum diuturnum ſuffocationis parum vel nihil aſſumſerit. Viſitato

ſitato oeſophago per ſpinam balenæ, cujus extremitati ſpongia affixa erat oleo intincta, circa quintam aut ſextam colli vertebram obſtaculum colli impermeabile invenit, ut ne quidem apex ſpongiæ permeare potuerit. Hic æger feliciſſime & plenarie ſalivatione mercuriali, quæ fuſius ibi cum circumſtantiis deſcribitur, curatus fuit. Neque enim veriſſime aliud remedii genus occurrit, huic malo auferendo magis idoneum quam hydrargyrum, quod debite præparatum, ſub debita doſi ac regimine, & præparato prius per purgantia, balnea, decocta, diluentia & ſanguinem depurantia corpore, ingenti potentia pollet viſcidos humores reſolvendi, colliquandi & per congrua emunctoria, ſalivales nempe glandulas educendi, qua de cauſa non potentius datur deobſtruens & penetrantius reſolvens ipſo hoc mercurio, quod in graviſſimo illo Gallico morbo, quem feliciſſime expugnat, ſatis luculenter apparet.

Do-

Doctrina, integritas vitæ morumque venuſtas,
Ac didiciſſe animos conciliare ſibi,
Hæ ſunt præcipuæ dotes & ſumma medentum
Ornamenta, Cous ceu putat ipſe ſenex.
Prima facultatem tribuit, qua conſulat ægro
Rectius, & verum nomen ab arte gerat.
Altera eo confert, ut confidentius æger
Auxiliatricem poſtulet ejus opem.
Tertia, vim philtri præſtans, invitat amorem,
Et facit in varios poſſe placere modos.
Talia dona in Te nexu junguntur amico,
Mi Boehme, & multum conſociata valent.
Gratulor, applaudo, tibi conſtet adorea felix,
Et meritus, qui te nobilitabit, honos.
Si tritam calcare viam perrexeris ævo
Venturo, & fautrix ſors tua fata regat,
Illæ, crede mihi, largo cum foenore dotes
Uberiora dabunt emolumenta tibi.

*His clare docto Domino Cand[...]
omne felicitatis genus ben[...]
apprecatur*

FRIDERICUS HOFFMANN[...]